F04 — Riktad lista, Kö, algoritmer, pseudokod

5DV149 Datastrukturer och algoritmer Kapitel 2.1-2.2, 3.4, 4.1-4.2, 8

Niclas Börlin niclas.borlin@cs.umu.se

2024-04-05 Fre

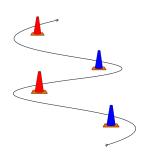
Innehåll

- Riktad lista
- ► Kö
- Algoritmer
- Pseudokod
- Läsanvisningar: Kap 2.1-2.2, 3.4, 4.1-4.2, 8

Riktad lista

Riktad lista

- Modell: Slalombana
- Specialisering av Lista
  - Förflyttning bara i en riktning framåt
- ► I Lista finns Previous- och End-operationer så vi kan navigera åt båda hållen
- Datatypen Riktad lista har en Isend-operation i stället.

Gränsyta till Riktad lista (Directed List)

```
abstract datatype DList(val)
auxiliary pos
  Empty() → DList(val)
  Isempty(1: DList(val)) → Bool
  First(l: DList(val)) → pos
  Next (p: pos, 1: DList (val)) \rightarrow pos
  Isend(p: pos, 1: DList(val)) \rightarrow Bool
  Inspect(p: pos, 1: DList(val)) → val
  Insert(v: val, p: pos, l: DList(val))
                                   → (DList(val), pos)
  Remove (p: pos, 1: DList(val)) \rightarrow (DList(val), pos)
  Kill(1: DList(val)) \rightarrow ()
```

Riktad lista vs. Lista

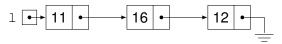
```
abstract datatype List(val)
                                                  abstract datatype DList(val)
auxiliary pos
                                                  auxiliary pos
  Empty() -> List(val)
                                                    Empty() → DList(val)
                                                    Isempty(l: DList(val)) -> Bool
  Isempty(l: List(val)) → Bool
 First(l: List(val)) → pos
                                                    First(l: DList(val)) → pos
  End(l: List(val)) → pos
                                                    Isend(p: pos, 1: DList(val)) → Bool
  Next(p: pos, 1: List(val)) → pos
                                                    Next(p: pos, 1: DList(val)) → pos
 Previous(p: pos, 1: List(val)) → pos
  Pos-isequal(p1, p2: pos, 1: List(val)) → Bool
  Inspect(p: pos, l: List(val)) → val
                                                    Inspect(p: pos, 1: DList(val)) → val
  Insert(v: val, p: pos, l: List(val))
                                                    Insert(v: val, p: pos, l: DList(val))
                                → (List(val), pos)
                                                                                   → (DList(val), pos)
  Remove (p: pos, 1: List(val)) \rightarrow (List(val), pos) Remove (p: pos, 1: DList(val)) \rightarrow (DList(val), pos)
 Kill(1: List(val)) \rightarrow ()
                                                    Kill(1: DList(val)) \rightarrow ()
```

Riktad lista, förtydliganden

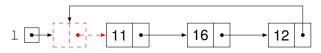
- ► Insert och Remove har samma logik som för Lista
  - ► Insert (v, p, 1) sätter in värdet v i listan 1 på positionen omedelbart före p och returnerar den nya listan samt positionen för det nyinsatta elementet
  - Remove (p, 1) tar bort elementet på positionen p i listan 1 och returnerar den nya listan samt positionen omedelbart efter det borttagna elementet

Riktad lista, konstruktionsalternativ

- ▶ Fält
- Dubbellänkad lista (ignorera bakåtlänkarna)
- Enkellänkad Lista av 1-Cell utan huvud:

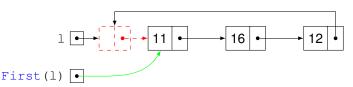
- Använt i flera C-exempel på föreläsningarna.
- ► Enkellänkad Lista av 1-Cell med 1-Cell-huvud:

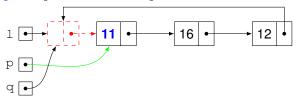
- Används i kodbasen.
- Enkellänkad mer ekonomisk än dubbellänkad

Problem vid insättning (1)

- Naturligt låta positionen representeras av en pekare till "rätt" element
  - First(1) returnerar 1->head->next:

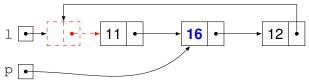
► Inspect (p, 1) returnerar p->val:

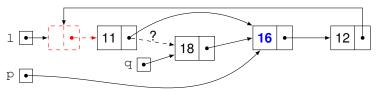
Isend(q, 1) returnerar q == 1->head

Problem vid insättning (2)

➤ Antag att positionen p refererar till elementet med värde 16 (Inspect (p, 1) skulle returnera 16):

- Antag vidare att vi vill sätta in värdet 18 före elementet med värdet 16
  - ► Efter allokering av nytt element, före inlänkning

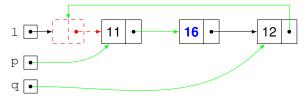
Vi behöver komma åt länken i föregående cell!

Lösning på insättning: Alternativ 1 och 2

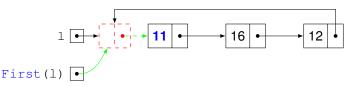
- Alternativ 1: Kopiering
  - Insättning före elementet på position p:
    - 1. Skapa en ny cell
    - 2. Länka in den efter p
    - 3. Kopiera p:s värde till den nya cellen
    - 4. Sätt p:s värde till v
  - Nackdel: Värdet måste kopieras
- Alternativ 2: Sök från början
  - Traversera från huvudet till elementet före
  - Nackdel: Insättning blir långsam: O(n)
- Alternativ 3: Byt definitionen av "här"!

Lösning på insättning: Alternativ 3 (1)

- Representera positionen som en pekare till föregående element!
  - Inspect (p, 1) returnerar p->next->val i stället för p->val:

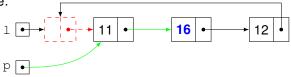

- ► Isend(q, 1) returnerar q->next == 1->head
- First(1) returnerar 1->head i stället för l->head->next:

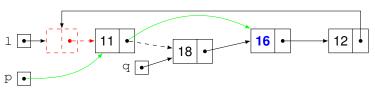

Lösning på insättning: Alternativ 3 (2)

- Insättning:
  - Före:

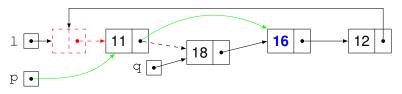
Efter allokering av nytt element, före inlänkning:

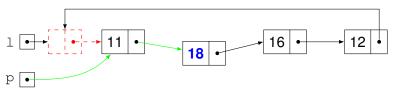
▶ p->next = q löser problemet

Lösning på insättning: Alternativ 3 (3)

Före inlänkning:

Efter inlänkning:

p refererar nu till det nyligen insatta elementet, så p är positionen som ska returneras

Blank

Blank

Κö

Kö

Modell: Kö.

- Specialisering av Lista
  - Begränsningar på operationerna
- Generisk datatyp (polytyp)
- Sammansatt lagrar element
  - Homogen
- Linjärt ordnad struktur
- ► FIFO First In, First Out
  - Insättning i slutet av kön
  - ► Borttagning i början av kön

Gränsyta till Kö

```
abstract datatype Queue(val)
  Empty() \rightarrow Queue(val)
  Isempty(q: Queue(val)) \rightarrow Bool
  Enqueue(v: val, q: Queue(val)) \rightarrow Queue(val)
  Front(q: Queue(val)) \rightarrow val
  Dequeue(q: Queue(val)) \rightarrow Queue(val)
  Kill(q: Queue(val)) \rightarrow ()
```

Informell specifikation — Kö

- ► Empty() konstruerar en tom kö
- ▶ Isempty (q) testar om kön är tom
- Enqueue (v, q) sätter in ett element med värdet v sist i kön q
- Front (q) returnerar värdet av det första elementet i kön (förutsatt att kön inte är tom)
- Dequeue (q) returnerar kön med det första elementet borttaget (förutsatt att kön inte är tom)

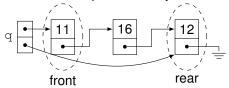
Kö vs. Stack

```
abstract datatype Queue(val)
Empty() → Queue(val)
Isempty(q: Queue(val)) → Bool
Enqueue(v: val, q: Queue(val)) → Queue(val)
Front(q: Queue(val)) → val
Dequeue(q: Queue(val)) → Queue(val)
Kill(q: Queue(val)) → ()
```

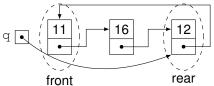
```
abstract datatype Stack(val)
Empty() → Stack(val)
Isempty(s: Stack(val)) → Bool
Push(v: val, s: Stack(val)) → Stack(val)
Top(s: Stack(val)) → val
Pop(s: Stack(val)) → Stack(val)
Kill(s: Stack(val)) → ()
```

Kö konstruera som Lista

- Fronten på kön = början på listan
- Riktad lista med 1-celler
  - Lista 1: Rak lista: Fronten på kön = början av listan

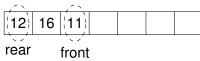
Lista 2: Cirkulär lista: Länken i slutet av listan pekar på början av kön

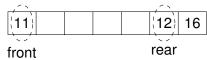
- ► Alla kö-operationer går att göra O(1)
- Kodbasen använder internt Lista

Kö konstruerad som Fält

Fält 1: Rak vektor:

Fält 2: Cirkulär vektor:

- Fördelar:
  - Fält 2: Snabb avläsning, borttagning, insättning
- Nackdelar:
  - Maximal storlek
  - Outnyttjat utrymme
  - Fält 1: Enqueue är dyrt (O(n)) pga. omflyttningar
  - Fält 2, detalj: Måste lämna en position tom för att kunna skilja mellan en tom och full kö

Kö, tillämpningar

- Buffert:
  - Routrar
  - Skrivarkö
  - ▶ Telefonkö
- Bredden-först-traversering

Algoritmer, psuedokod

Vad är en algoritm?

- Instruktion som man följer för att lösa ett givet problem på ett strukturerat sätt (jfr recept eller IKEA-byggbeskrivning)
  - Indata
  - Verktyg
  - Procedur (algoritm)
  - Resultat (bullar)
- En algoritm är en stegvis beskrivning av en ändlig process

Egenskaper för en algoritm

- Texten som beskriver algoritmen har en fix (ändlig) storlek
  - Instruktionen har samma storlek oavsett hur många bullar som bakas
- Processen kan variera i storlek
  - Antalet bullar som bakas kan variera
- En algoritm kan ha olika kornighet
  - Grovkornig:
    - Bland mjöl och jäst i en bunke
  - Finkornig:
    - 1. Ta fram en bunke som rymmer 5 liter
    - 2. Ta fram ett decilitermått
    - 3. Mät upp 5 dl mjöl
    - Häll mjölet i bunken

Exempel

- Antag att vi har en lista på alla anställda på ett företag: Namn, Pnr, lön, etc.
- Vi vill räkna ut den totala lönekostnaden för företaget
- Skriv ner talet 0
- 2. För varje anställd i listan
  - 2.1 Addera personens lön till det skrivna talet och skriv ner det nya resultatet
- 3. När man nått slutet på listan är det nedskrivna talet den totala lönekostnaden

Krav på algoritmer

- Ändlighet
  - Algoritmen måste sluta (terminera)
- Bestämdhet
  - Varje steg måste vara entydigt
- Indata
  - Måste ha noll eller flera indata
- Utdata
  - Måste ha ett eller flera utdata
- Effektivitet/genomförbarhet
  - Varje steg i algoritmen måste gå att utföra på ändlig tid

Donald Knuth (1938 –) The Art of Computer Programming, volumes 1 (1968), 2 (1969), 3 (1973), 4A (2011)

Beräkningsbarhet (mer om detta nästa vecka)

- Reglerna för algoritmer beskriver inte tillräckligt tydligt vad man kan och inte kan göra i form av algoritmer — vad som är beräkningsbart
- Definition av beräkningsbarhet (Alan Turing, 1936)
  - Ett problem är beräkningsbart om och endast om det finns en a-machine (automatic machine)¹ som löser problemet

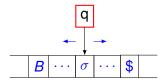
Alan Turing (1912 - 1954)

Turing, A.M. (1936), "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem". Proceedings of the London Mathematical Society, 2 42: 230-65, 1937.

¹ senare döpt till Turing-maskin

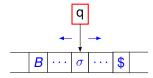
Turing-maskin (1)

- ► En Turing-maskin är en abstrakt, simpel modell av en beräkningsmaskin och består av:
  - 1. En centralenhet som kan befinna sig i ett ändligt antal olika tillstånd (*states*).
  - 2. Ett oändligt långt band indelat i celler som kan innehålla symboler. Symbolerna kommer från ett ändligt alfabet.
  - 3. Ett läs/skriv-huvud.
  - 4. En drivanordning för bandet.

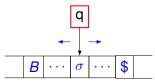
Turing-maskin (2)

- En Turing-masking kan utföra 4 operationer:
  - Avläsa symbolen i cellen som är mitt för läs-/ skriv-huvudet (den aktuella cellen).
  - 2. (Radera och) skriva en ny symbol i den aktuella cellen.
  - 3. Flytta bandet en cell-längd framåt eller bakåt.
  - 4. Stanna maskinen.
- Turing-maskinen jobbar i diskreta beräkningssteg.
  - I varje steg utförs en operation.
  - Vilken operation Turing-maskinen utför bestäms av en övergångsfunktion (transition function eller action table).

Turing-maskin (3)

- Maskinen startar med ett starttillstånd och en given position på remsan.
- Maskinen avslutar beräkningen när ett sluttillstånd uppnås
  - Beräkningen kan misslyckas genom att maskinen aldrig uppnår sluttillståndet.
- ► Trots sin enkelhet så kan varje dator-algoritm översättas till en Turing-maskin.

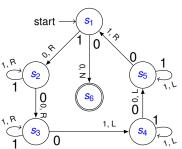
Turing-maskin, exempel (1)

- ▶ https://sv.wikipedia.org/wiki/Turingmaskin
- ► Tillstånd: s1, s2, s3, s4, s5, s6.
- ► Alfabet: 0, 1.
- Tomma symbolen: 0 (får finnas oändligt många gånger på remsan).
- Indatasymboler: 1.
- Starttillstånd: s1.
- Sluttillstånd: s6.
- Maskinen startar med läshuvudet vid den första ettan (den längst till vänster).

S	R	W	Ν	М	Kommentar
s1	0	0	s6	N	Ingen (mer) etta att kopiera. Klar!
s1	1	0	s2	R	Kopiera denna etta till näst-nästa nolla högerut, lämna en nolla so
s2	1	1	s2	R	Leta vidare högerut efter första nollan.
s2	0	0	s3	R	Första nollan hittad. Gå vidare till s3, som hittar andra.
s3	1	1	s3	R	Leta vidare högerut efter andra nollan.
s3	0	1	s4	L	Andra nollan hittad, skriv en etta och gå tillbaka två nollor.
s4	1	1	s4	L	Leta vidare vänsterut efter första nollan på tillbakavägen.
s4	0	0	s5	L	Första nollan hittad. Gå vidare till s5 som hittar andra.
s5	1	1	s5	L	Leta vidare vänsterut efter andra nollan (den som s1 lämnade son
s5	0	1	s1	R	Nollan hittad. Skriv tillbaka den etta som s1 skrev över, och börja s

Turing-maskin, exempel (2)

S	R	W	Ν	М	Kommentar
s1	0	0	s6	N	Ingen (mer) etta att kopiera. Klar!
s1	1	0	s2	R	Kopiera denna etta till näst-nästa nolla högerut, lämna en nolla so
s2	1	1	s2	R	Leta vidare högerut efter första nollan.
s2	0	0	s3	R	Första nollan hittad. Gå vidare till s3, som hittar andra.
s3	1	1	s3	R	Leta vidare högerut efter andra nollan.
s3	0	1	s4	L	Andra nollan hittad, skriv en etta och gå tillbaka två nollor.
s4	1	1	s4	L	Leta vidare vänsterut efter första nollan på tillbakavägen.
s4	0	0	s5	L	Första nollan hittad. Gå vidare till s5 som hittar andra.
s5	1	1	s5	L	Leta vidare vänsterut efter andra nollan (den som s1 lämnade son
s5	0	1	s1	R	Nollan hittad. Skriv tillbaka den etta som s1 skrev över, och börja s

Turing-maskin, exempel (3)

Steg	Tillstånd	Remsa
1	s1	1 1000
2	s2	0 1 000
3	s2	01 0 00
4	s3	010 0 0
5	s4	01 0 10
6	s5	0 1 010
7	s5	0 1010
8	s1	1 1 010
9	s2	10 0 10
10	s3	100 1 0
11	s3	1001 0
12	s4	100 1 1
13	s4	10 0 11
14	s5	1 0 011
15	s1	11 0 11
16	s6	-stopp-

Pseudokod

Hur beskriver vi algoritmer?

- Vi använder oss av pseudokod för att beskriva algoritmer
  - Vi behöver ett språk som:
    - Kan förstås av en människa.
    - Är strukturerat och formellt
    - Mindre formellt än programmeringsspråk
  - Mix av naturligt språk och programmeringsspråk
  - Influenser från matematisk notation
  - Det finns inget universellt språk utan många dialekter
- Pseudokod döljer mycket av programspråkens designval, dvs. pseuodokoden är oberoende av programspråk
- Man ska kunna fokusera på hur man löser problemet och inte hur lösningen ska implementeras

Pseudokod

- ← används för tilldelning.
- = används för likhetsrelation.
- Funktionsdeklarationer:
  - Algorithm name(param1, param2)
- Beslutsstrukturer:
  - ▶ if ... then ... [else ...]
- Anrop:
  - ▶ algoritmName(args)
- Villkorsloopar:
  - ▶ while ... do ...
  - repeat ... until ...

- ► Räkneloopar:
  - ▶ for ... do ...
- Fältindexering:
  - ► A[i]
- Returnera värden:
  - return *value*

Pseudokod, Exempel

```
Algorithm Array-mean(v: Array, n: Int)

// Input: An Array v storing n integers

// Output: The average of the n elements in v

sum ← v[0]

for i ← 1 to n-1 do

sum ← sum + v[i]

return sum/n
```

Implementationer av pseudokoden

```
Algorithm Array-mean(v: Array, n: Int)

// Input: An Array v storing n integers

// Output: The average of the n elements in v

sum ← v[0]

for i ← 1 to n-1 do

sum ← sum + v[i]

return sum/n
```

С

Python

Exempel

- Skriv en pseudokod för att räkna ut längden på en lista
  - Använd operationerna för Lista:s ADT

```
Algorithm List-length(l: Directed list)

// Input: A list

// Output: The number of elements in the list
len ← 0
p ← First(l)

while not Isend(p, l) do
len ← len + 1
p ← Next(p, l)

return len
```

Kopiering av sammansatt datatyp

- OBS! Kopiering av en sammansatt datatyp, t.ex. Lista, Fält, Kö, etc., är inte definierat!
  - Undantaget är om kopieringsoperationen är explicit definierad i datatypens gränssnitt
  - För en kö q2, om tilldelningen q1 ← q2 är definierad så brukar det betyda att q1 och q2 refererar till samma kö!
- Vill man kopiera en sammansatt datatyp måste man själv skriva koden med hjälp av datatypens gränssnitt
- För exempel, se övningarna i gruppövning 1

Algoritmmönster för lista

- Traversering
  - Besök systematiskt alla element i objektet
- Sökning
  - Sök efter det första elementet som uppfyller ett bestämt villkor
- Filtrering
  - Filtrera ut (behåll) alla element som uppfyller ett bestämt villkor
- Reduktion
  - Beräkna en funktion av objektets elementvärden
    - Ex. summera alla tal i en lista
- Avbildning (mappning)
  - Transformera varje elementvärde i en datastruktur
    - Ex. multiplicera alla talen i en lista med 4

Traversering

Besök systematiskt alla element i objektet

```
Algorithm List-traverse(1: Directed list,
                         Do-stuff: Function)
// Input: A directed list and a function to apply
// to each element in the list. The function
// should accept element values. The input list
// might be modified.
// Output: None.
// Start at the beginning of the list
p \leftarrow First(1)
while not Isend(p, 1) do
  // Apply function to each element
  Do-stuff(Inspect(p, 1))
  // Advance to next element
  p \leftarrow Next(p, 1)
```

Sökning

Sök efter ett element som uppfyller ett bestämt villkor

```
Algorithm List-seek(1: Directed list,
                    Match: Function)
// Input: A list and a match function. The function
// should return True if the element value
// matches what the caller wants.
// Output: True/False + pos for the first matching
// element, if anv.
// Start at the beginning of the list
p \leftarrow First(1)
while not Isend(p, 1) do
  // Does the element value match what we want?
  if Match(Inspect(p, 1)) then
    // Yes, return True and the position
    return (True, p)
  else
    // No, advance in the list
    p \leftarrow Next(p, 1)
// No match found, return False
return (False, None)
```

Filtrering

Filtrera ut alla element som uppfyller ett bestämt villkor

```
Algorithm List-filter(l: Directed list, Match: Function)
// Input: A list and a match function. The function
// should return True if the element value
// matches what the caller wants.
// Output: A list with all matching elements.
// NOTE: The output list is in the reverse order.
// Start with an empty output list
matched ← Empty()
p \leftarrow First(1)
while not Isend(p, 1) do
  // Does the element value match?
  val \leftarrow Inspect(p, 1)
  if Match (val) then
    // Yes, insert it first in the output list
    matched \( \subseteq \text{Insert (val, First (matched), matched)} \)
  // Advance in the input list
  p \leftarrow Next(p, 1)
// Return the list of matched element values
return matched
```

Avbildning (mappning)

Transformera varje elementvärde i en datastruktur

```
Algorithm List-map(l: Directed list, Map: Function)
// Input: A list and a mapping function. The function
// should accept an element value and return a
// transformed value.
// Output: A list with transformed elements in
// the same order as in the input list.
// Start with an empty output list
// Keep track of last position in m, i.e. position
// where to insert elements
m \leftarrow Emptv()
q \leftarrow First(m)
p \leftarrow First(1)
while not Isend(p, 1) do
 v \leftarrow Map(Inspect(p, 1))
  (m, q) \leftarrow Insert(v, q, m)
 q \leftarrow Next(q, m)
  p \leftarrow Next(p, 1)
return m
```

Reduktion

Beräkna en funktion av objektets elementvärden

```
Algorithm List-reduce(1: Directed list,
                       Combine: Function)
// Input: A list and a function. The function
// should accept two element values and return
// a combination of the values
// Output: The result of the function applied to
// all elements in the list
// NOTE: The function should be commutative
p \leftarrow First(1)
res \leftarrow Inspect(p, 1)
while not Isend(p, 1) do
  res ← Combine (res, Inspect (p, 1))
  p \leftarrow Next(p, 1)
return res
```

Exempel

Skriv en algoritm som delar upp en lista så att udda tal hamnar i en ny lista och jämna tal i en annan

Algoritm 1

```
Algorithm List-split1(l: Directed list)
// Input: A list holding integers
// Output: Two lists holding the odd and even numbers
// of the input list, respectively, in unchanged
// order
odd ← List-empty()
ipo ← First(odd) // Insert position in odd list
even <- List-empty()
ipe ← First (even) // Insert position in even list
p ← First(1) // Position in input list
while not Isend(p, 1) do
 v \leftarrow Inspect(p, 1)
 if Is-odd(v) then
    // Insert and advance in odd list
   (odd, ipo) ← Insert(v, ipo, odd)
    ipo ← Next(ipo, odd)
 e1 se
    // Insert and advance in even list
    (even, ipe) ← Insert (v, ipe, even)
    ipe ← Next(ipe, even)
 // Advance in input list
 p \leftarrow Next(p, 1)
return (odd, even)
```

Algoritm 2

```
Algorithm List-split2(1: Directed list)
// Input: A list holding integers
// Output: One lists holding the odd numbers and
// the original list, modified to hold
// the even numbers only
odd ← List-emptv()
ipo ← First(odd) // Insert position in odd list
p ← First(1) // Position in input list
while not Isend(p, 1) do
 v \leftarrow Inspect(p, 1)
 if Is-odd(v) then
    // Insert and advance in odd list
    (odd, ipo) ← Insert(v, ipo, odd)
    ipo ← Next(ipo, odd)
   // Remove from input list
    // Returned p will refer to next unprocessed element
    (1, p) \leftarrow \text{Remove}(p, 1)
 else
    // Advance to next unprocessed element in input list
   p \leftarrow Next(p, 1)
return (odd, 1)
```